

Afrikaanse visserstaal

Afrikaans Fisher language

JADÉ FOUCHÉ (NÉE BLUME)

Departement Opvoedkunde
Nelson Mandela Universiteit
Gqeberha, Suid-Afrika
E-pos: jade.blume@mandela.ac.za

Jadé Fouché

Annél Otto

ANNÉL OTTO

Departement Tale en Letterkunde
Nelson Mandela Universiteit
Gqeberha, Suid-Afrika
E-pos: anna.otto@mandela.ac.za

ANNA NEL (ANNÉL) OTTO doseer Afrikaanse taalkunde aan die Nelson Mandela Universiteit in Gqeberha. Sy spits haar veral toe op die sosiolinguïstiek en leksikografie. In hierdie verband het sy onder andere 'n hoofstuk oor die sosiolinguïstiek geskryf in *Kontemporêre Afrikaanse Taalkunde* (2014 en 2017) met Wannie Carstens en Nerina Bosman as redakteurs. Sy het al haar grade aan die US verwerf en haar doktorale proefskrif handel oor die kriteria vir 'n Afrikaanse aanleerderwoordeboek. Sy skryf gereeld artikels oor 'n verskeidenheid leksikografiese onderwerpe, byvoorbeeld die hantering van kollokasies, vaste uitdrukkings, voegwoorde, antonime, ensovoorts in woordeboeke. Sy dien op die redaksiekomitee van *Lexikos* en was voorheen 'n Taalkommissielid.

ANNA NEL (ANNÉL) OTTO lectures Afrikaans linguistics at the Nelson Mandela University in Gqeberha. She focuses especially on sociolinguistics and lexicography. In this regard she wrote, amongst others, a chapter on sociolinguistics in *Kontemporêre Afrikaanse Taalkunde* (2014 and 2017), with Wannie Carstens and Nerina Bosman as editors. She received all her degrees at the US and her doctoral thesis deals with the criteria for an Afrikaans learner's dictionary. She regularly writes articles on a variety of lexicographical topics, for example the treatment of collocations, fixed expressions, conjunctions, antonyms, etcetera in dictionaries. She serves in the editorial committee of *Lexikos* and was previously a member of the Taalkommissie.

JADÉ FOUCHÉ (NÉE BLUME) se akademiese loopbaan begin aan die Nelson Mandela Universiteit waar sy haar meestersgraad in 2017 in die leksikografie voltooi. Daarna publiseer sy, in samewerking met professor Annél Otto, 'n artikel getiteld "Die behandeling van die funksie dekodering in verskillende tipes woordeboeke". Sy doseer sedert 2018 verskeie Afrikaanse modules op kontrakbasis vir die Fakulteit Opvoedkunde by die Nelson Mandela Universiteit. Sy voltooi haar doktorsgraad in 2023, getiteld *Afrikaanse Visserstaal*, wat die eerste navorsing oor hierdie variëteit van Afrikaans sedert 1957 is.

JADÉ FOUCHÉ (NÉE BLUME) started her academic career at the Nelson Mandela University, where she completed a Masters degree in lexicography, whereafter she co-authored an article with Professor Annél Otto, titled "Die behandeling van die funksie dekodering in verskillende tipes woordeboeke." Since 2018 she has been responsible for various Afrikaans modules for the Faculty of Education at the Nelson Mandela University on a contract basis. She completed her doctorate in 2023, titled *Afrikaanse Visserstaal*, which represents the first research on this variety of Afrikaans since 1957.

Datums:

Ontvang: 2023-06-14

Goedgekeur: 2023-07-29

Gepubliseer: September 2023

ABSTRACT***Afrikaans Fisher language***

Since no recent study has been done about Afrikaans Fisher language the aim of this article is to give an updated linguistic description of this variety.¹ Heiberg (1957) conducted a previous study. Varieties change all the time (D'Arcy, 2015:484) and Afrikaans Fisher language is no exception.

Due to Covid-19 the researchers were unable to focus exclusively on subsistence fisher communities. Covid anxiousness led to the fact that many fishers did not want to take part in this qualitative study, in which, inter alia, questionnaires and interviews were used (Blume, 2023:35).

All fishers indicating their willingness to participate were chosen as respondents if they were between 18 and 75 years of age. The sample of forty fishers is therefore small but is supplemented by various other sources. The areas covered were the coastal areas of the Eastern, Southwestern and Western Cape (Blume, 2023:35).

Afrikaans Fisher language has been influenced by different languages, especially Dutch, Portuguese, Malay and English and is recognised as a variety due to several unique words and expressions. Stell, Luffin and Rakiap (2008:293) indicate that the initial Malay and Creole Portuguese of the 20th century led to the development of Muslim Afrikaans. Heiberg (1957:96) explains that the names of certain types of fish have an Eastern origin and that they most probably show Malay or Portuguese influence, for example: daeraad: Portuguese, dorado, English dageraad (Blume, 2023:80).

Dutch words like dōdstrōdōm, kabbelau, omweer/onweer, platvisch (to mention a few) show remarkable similarities with Afrikaans (see Overdiep, 1940; Blume, 2023:108).

The list below indicates examples of English influence:

bait: something to lure the fish with

bait caster: somebody who uses live bait to catch fish

beaut: (noun) – a big or pretty fish

beautiful: to describe a fish that is big or pretty

bottom feeders: Amongst others steenbras, kapenaars, Rooi Roman, Miss Lucy, etcetera

cast: fishing method using a hook, line, sinker and bait

catch and release: catch fish and throw them back into the water

chum, chumming: use bait to get a lot of fish in one place

cob: kabeljou, Argyrosomus japonicus

coffee grinder: a type of pulley

drag, smooth drag: the breaks on the pulley – “die drag is smooth”.

dropshot: hook made of steel with a built-in sinker and bait which is used to catch fish

edge – “daai edge gee”: have a better chance of a catch

happy days: exclamation of joy

hook-up, double hook-up: when fish bite or when more than one fish is caught on one hook

live bait: bait that is alive

pink prawn: type of sand or mud prawn

popper: artificial bait in the form of small fish

pull: when you can see that a fish bites because of the movement of the line

¹ Hierdie studie is gebaseer op 'n ongepubliseerde DLitt-tesis (Blume, 2023).

rocket: *used to describe a fast fish – “Hy swem soos ’n rocket.”*

run: *when the fish bit but try to swim away with the hook and bait. The Afrikaans equivalents loop and hardloop are also used.*

single: *when only one hook is used*

size: *when a fish is legally big enough*

spinner: *type of bait made of metal which turns around in the water*

tentacle: *a type of bait, specifically octopus tentacle*

tooth wire: *strong line used to catch fish*

trawl: *method of pulling bait behind a boat*

trigger: *“hongerkiertjie trigger”*: *stimulation of the glands on certain types of fish, usually when the chum method is used*

try wind: *used instead of probeer inkatrol*

unbelievable: *emotional exclamation*

wangle: *manipulate tools to function as they should*

Hybrid (English and Afrikaans) forms are frequently used:

bait castertjie, baitjie, ball bearinkie, carbon leadertjie, cobbie, drop-offie, dropshot-hengel, dropshotjie, gecast, geretrieve, getrawl, ingeforce, leases, popperties, prawnpomp, swiveltjie, trawlnette.

The following English fish names are used:

banded galjoen: *also known as bastard galjoen, demba.*

belman: *other names are baardman, belvis, tasselfish.*

bronze bream: *alternative names are hottentot, das, Jan Bruin, John Brown, fat fish, copper bream, Nyizala, butterfish, etcetera.*

bronzy: *variant of bronze bream.*

cob: *kabeljou*

flatty: *frequently used in the Eastern Cape instead of Kaapse stompneus.*

garrick: *also called leervis, leerfish*

grunter: *instead of knorhaan*

gruntertjie: *instead of knorhaan*

Miss Lucy: *instead of rooistompneus*

pig/pig nose: *instead of witneussteenbras*

pyltail (stingray): *instead of pylstert, skerpneuspylstert, blou pylstert, vlinderrog*

raggie: *from ragged toothed shark instead of yellow shark, brown shark*

shad: *(Afrikaans: elf)*

swart musselcracker: *(Afrikaans: poenskop). This fish is also known as black biskop, witbek, black steenbras, saqomolo, swartbiskop. Most fishers use either musselcracker or poenskop.*

tiger: *instead of tiger shark*

wit musselcracker: *Also known as brusher, mussel crusher, silver steenbras, white biskop.*

Most fishers use musselcracker instead of biskop.

yellowtail: *Seriola lalandi (Blume, 2023:155-157).*

Fisher language differs in terms of degrees of standardisation as certain words also occur in the general vocabulary, as indicated in the latest Handwoordeboek van die Afrikaanse Taal (HAT). Some words are not standardised as they are English words, for example shad (instead of elf) or they consist of hybrid forms, containing English and Afrikaans elements, like raggie

for a specific type of shark. Other words and expressions are not included in the HAT, probably as they are not so well-known or frequently used in the general lexicon, for example *bonnie/bonnetjie* instead of *bonito*.

Stylistic variation is evident in the usage of the frequently used informal word flattie instead of stompneus.

The degree of education can also lead to variation, as in skuide for skuite and kiewe for kieu.

Certain meaning distinctions relating to Fisher language do not occur in the HAT, for example mas used as a verb and the meaning distinction “small boat” at the lemma bakkie.

KEYWORDS: Afrikaans Fisher language; dialectology; lexicon; semantics; socio-linguistics; variety; sociolect; register; standard variety; formality

TREFWOORDE: Afrikaanse visserstaal; dialektologie; leksikon; semantiek; sosio-linguistiek; variëteit; sosiolek; register; standaardvariëteit; formaliteit

OPSOMMING

Afrikaanse visserstaal is deur verskillende tale beïnvloed, waaronder veral Nederlands, Portugees, Maleis en Engels en word as variëteit onderskei op grond van heelwat unieke woorde en uitdrukkings. Daar is min geografiese differensiasie tussen Oos-Kaapse en Wes-Kaapse visserstaal as gevolg van die dialekkontinuum (Blume, 2023).

Woorde in Afrikaanse visserstaal verskil ten opsigte van gestandaardiseerdheid deurdat sommige woorde ook in die algemene woordeskat voorkom, soos in die nuutste *HAT* aangedui. Sommige woorde is nie gestandaardiseer nie aangesien hulle Engelse woorde is, byvoorbeeld *shad*, of ’n hibriediese vorm van Engels en Afrikaans is, byvoorbeeld *raggie*. Ander woorde en uitdrukkings is nie in die *HAT* opgeneem nie, waarskynlik omdat hulle nie so bekend/gebruiklik is in die algemene leksikon nie, byvoorbeeld *bonnie/bonnetjie* in plaas van die standaardwoord *bonito*. Stylvlakverskille kom voor by die Standaardafrikaanse woord *stompneus* teenoor *flatty* (informeel). Laasgenoemde word eerder onder die vissers gebruik. Dit geld ook vir die gebruik van *visserman* teenoor *visterman*. Enkele woorde in *HAT6* bevat nie die visserstaal-betekenisonderskeiding nie, byvoorbeeld *bakkie* en *mas* as werkwoord.

1. Inleiding

Die opmerklikste verskille tussen Afrikaanse visserstaal en ander variëteite word binne die leksikon aangetref. Die doel van hierdie artikel is om ’n bygewerkte linguïstiese beskrywing van Afrikaanse visserstaal te gee.

Die afgelope sestig jaar is geen nuwe navorsing oor Afrikaanse visserstaal onderneem nie, veral nie langs die Suid-Afrikaanse kusgebied nie. Die vorige studie is deur Heiberg (1957) gedoen.

Die kernwoorde (vergelyk ook Blume, 2023:21-23) word eers verklaar voordat die metodologie beskryf sal word.

Die teoretiese raamwerk vir hierdie studie is die sosiolinguïstiek, hoewel dialektologie en semantiek ook betrek word. Die kernterme sal vervolgens eers bespreek word, voordat die metodologie aan bod kom.

Afrikaanse visserstaal verwys na ’n tipe taal wat deur vissers en vissersgemeenskappe gepraat word, wat in kusgebiede woon en wat vir ’n lewe of vir ontspanning visvang. In hierdie

studie is die fokusarea vir navorsing die Oos-Kaap, Suidwestelike en Westelike kusegebiede van Suid-Afrika.

'n *Variëteit* is 'n patroonmatige sisteem van linguistiese variante wat met 'n bepaalde groep mense geassosieer word (Du Plessis, 1987:9).

Standaardvariëteit verwys na die algemene woorde en uitdrukkings wat as vergelykings-basis dien wanneer ander variëteite beskryf word (Otto in Carstens & Bosman, 2017:371).

Coulmas (2005:10) dui aan dat die sentrale tema van die sosiolinguistiek variasie is. Sosiolinguistiek fokus onder andere op die sosiale variasie wat in gemeenskappe voorkom (Yule, 2017:286; Nagy in Bayley, Cameron & Lucas, 2015:427). Meyerhoff (2011:1-2) verduidelik dat sosiolinguiste sekere metodes gebruik om patrone in taalgebruik en houdings ten opsigte van taal en taalgebruik te analiseer (Blume, 2023:22).

Semantiek hou verband met die studie en beskrywing van betekenis, wat in hierdie artikel gebruik sal word om die betekenis van Afrikaanse visserstaalwoorde aan te dui.

Die leksikon is die versameling woorde en frases wat in 'n betrokke taal of variëteit voorkom. Hierdie leksikon is nie 'n vaste getal woorde en frases nie, want dit mag konstant deur die jare heen verander, byvoorbeeld as gevolg van nuutskepping.

Sosiolek is 'n term wat na die taalgebruik van 'n sekere sosiale groep verwys in plaas van 'n geografiese groep, waar verskillende sosiale faktore die daaglikse taalgebruik van die sosiale groepe beïnvloed. Stockwell (2007:9) dui aan dat 'n sosiolek van 'n register verskil omdat 'n sosiolek eerder op die sosiale aspek van taal fokus en nie bloot na die spesifieke taalgebruik tydens verskillende aktiwiteite verwys nie. Tradisioneel word Afrikaanse visserstaal as 'n register beskou (vergelyk onder andere Webb in Botha (1989:430) en Carstens & Raidt (2019:560)), maar binne digte sosiale netwerke kan subgroepe ook as sosiolekte beskryf word deurdat daar nie net op die woordeskat gefokus word wat met die aktiwiteit van visvang verband hou nie. Sprekers se identiteit en solidariteit binne 'n gemeenskap bepaal in 'n groot mate hulle taalgebruik (Wardhaugh, 2010:7-8). Die terme *register* en *sosiolek* kan dus in bepaalde gevalle oorvleuel, byvoorbeeld by Kaapse Moesliem-visser.

Dialektologie verwys na die studie van geografiese dialekte en hoe hierdie geolekte met mekaar 'n verbintenis toon (Coulmas, 2005:21). Dialekte kan as subafdelings van 'n spesifieke taal gesien word, byvoorbeeld die Lancashire-dialek van Engels, die Munster-dialek van Ierland en Namakwalands van Afrikaans (Chambers & Trudgill, 1980:3; Yule, 2017:270).

Formaliteit speel in hierdie artikel 'n belangrike rol, aangesien die omgangstaal/spreektaal oor die algemeen informeler as die geskrewe vorm van Afrikaanse visserstaal is. Bepaalde skrywers se skryfstyl wissel nietemin ook. Pieter Pieterse skryf byvoorbeeld in 'n informeler styl as die ander geskrewe bronne.

2. Metodologie

Hierdie artikel word binne die kwalitatiewe (hermeneutiese) raamwerk gedoen (Hennink, Huttar & Baily, 2020; Sutton, 1993; Creswell, 2009). Daar is gebruik gemaak van vraelyste, onderhoud, direkte waarneming en 'n literatuurstudie. Die vraelys en 'n voorbeeld van 'n onderhoud word in die bylaes opgeneem (Blume, 2023).

Die navorsers kon weens Covid-bepenkings nie Afrikaanse visserstaal baseer op spesifieke vissersgemeenskappe wat visvang vir 'n lewe nie. Enige gewillige visser moes betrek word ten einde genoeg data te kon kry: vissers wat visvang vir 'n lewe sowel as vissers wat visvang vir ontspanning. Die demografie van die vissers wat ondersoek is, is soos volg: persone tussen die ouderdomme van 18 en 75, wat vir 'n lewe of vir ontspanning hengel (Blume, 2023:35).

Daar sal vervolgens gekyk word na die herkoms van Afrikaanse visserstaalwoorde deur te let op die invloed van verskillende tale. Dialektologiese verskille sal ook aangedui word. Sommige leksikale items kom byvoorbeeld slegs in een streek voor, terwyl sekere visbenamings ook slegs in een streek voorkom. Hierdie geografiese verskille bevestig die stelling deur Whibley en Garratt (1992) wat aandui dat die vissers meer as een benaming vir dieselfde vis gegee het. Dit is vandag nog waar omdat vissers in verskillende geografiese areas soms visse op ander name noem.

Die linguïstiese beskrywings word meestal in tabelvorm aangedui, met woordsoortaanduiding, 'n kort betekenisomskrywing, 'n illustrasie en ten minste een bronverwysing. Hierdie tabelle is gebaseer op die volgende bronne: onderhoude wat met die vissers gevoer is, vraelyste wat in die Oos- en Wes-Kaap voltooi is, data wat deur direkte waarneming van vissers bekom is, seisoene 3 tot 20 van die program *Hier Gaan Ons Alweer* (sic), wat in 2022 op KykNet en Showmax vertoon is, verskeie YouTube-video's (vergelyk die bibliografie), die *Woordeboek van die Afrikaanse Taal*, Prinsloo (2009) se werk – *Annerlike Afrikaans*, Louwrens (2001) – *Aas is die Geheim: Seehengelgids*, Engelbrecht se werk – *Varswaterhengel in Suid-Afrika* van 1982 (1973), Whibley en Garratt se boek van 1992, naamlik *Die Suid-Afrikaanse Hengelaar*, tekste van Pieter Pieterse, Ina Paarman se teksgedeelte *Weskus-sêgoed en byname*, Jana Luther se artikel *Ken jy die see, Meneer?* en enkele ander bronne, byvoorbeeld tydskrifartikels.

Die jongste *HAT* word betrek om na te gaan watter van die Afrikaanse visserstaalitems ooreenstem met die standaardvariëteit.

2.1 Etiese klaring

Etiese klaring is van die Nelson Mandela Universiteit verkry, en die nommer is: H/20/ART/ALS-001.

3. Die herkoms van Afrikaanse visserstaal

Afrikaanse visserstaal is deur verskillende tale beïnvloed, waaronder veral Nederlands, Portugees, Maleis en Engels en word as variëteit onderskei op grond van heelwat unieke woorde en uitdrukkings (Blume, 2023:80). Heiberg (1957) dui aan dat Maleis 'n sterk invloed het op die taalgebruik van die vissers. Dit is waarskynlik omdat Moesliems dekades al visvang (Heiberg, 1957:102). Stell, Luffin en Rakiep (2008:293) verduidelik dat die aanvanklike Maleise en Kreoolse Portugees van die 20ste eeu gelei het tot die ontstaan van 'n variëteit van Afrikaans, wat heel moontlik die oorsprong van Moesliemafrikaans kan wees:

The disappearance of both Malay and Creole Portuguese by the turn of the twentieth century confirms that the components forming the Cape Muslim community may have merged into an ethnically all-inclusive 'Cape Malay' group of which a certain variant of Cape Dutch/Afrikaans was the most natural linguistic attribute.

(Stell, Luffin & Rakiep, 2008:293)

Volgens Heiberg (1957:90-102) beteken *para* "om 'n skuit te laat dryf" en *tjappa* "om stadig te roei". Hierdie (en 'n paar ander woorde) vertoon Maleise of Portugese invloed. Heiberg (1957:96) verduidelik dat die benaming van sekere vissoorte 'n Oosterse herkoms het, en dat hierdie herkoms heel waarskynlik van Maleis of Portugees kom, byvoorbeeld *daeraad*: Portugees, *Dorado*.

Nederlandse woorde soos *dòdstròòm*, *kabelau*, *omweer/onweer*, *platvisch* (om enkeles te noem) toon merkwaardige ooreenkomste met Afrikaans. Daar kan geargumenteer word dat die Nederlandse invloed op Afrikaans sterk teenwoordig in die huidige taalskat is (vergelyk Overdiep, 1940; Blume, 2023:108).

Daar is ook heelwat Engelse invloed op Afrikaanse visserstaal, soos uit die onderstaande lys sal blyk:

bait: Engelse woord vir *lokaas*.

bait caster: iemand wat met lewende aas gooi om vis te vang.

beautiful: byvoeglike naamwoord gebruik om te verwys na die grootte van die vis. Minder gebruiklik: byvoeglike naamwoord vir 'n mooi vis.

beaut/beauty: *Beaut* is baie gebruiklik onder die vissers in die Oos-Kaap.

bottom feeders: ook bekend as *bodemwoners*; vissoorte wat aan die bodem gevind word, byvoorbeeld steenbras, kapenaars, rooi roman, Miss Lucy, en nog meer.

cast: metode wat deur vissers gebruik word om die vislyn in die water te gooi (met die hoek, sinker en lokaas reeds vas aan die lyn) om te kan hengel.

catch and release: hengelmetode waartydens die vissers die visse vang bloot om die mates te neem en dan weer terug te sit sonder dat die visse seerkry op enige manier. Dié metode kan ook verwys na hengelaars wat visse vang om hulle te merk vir wetenskaplike navorsingsdoeleindes.

chum, chumming: metode van lokaas gebruik wat baie visse op een plek lok. Die metode behels gewoonlik bloederige lokaas wat oor die water gestrooi word.

cob: kabeljou, *Argyrosomus japonicus*.

coffee grinder: 'n tipe katrol wat vas is.

drag, smooth drag: die brieke op die katrol ("die *drag* is *smooth*").

dropshot: staal-tipe hoek met 'n ingeboude sinker en kunslokaas wat gebruik word om mee te vang; dié metode is 'n herhalingsmetode van *cast* (gooi) en inkatrol, oor en oor totdat die vis gevang word.

edge – "daai edge gee": die vissers gebruik hierdie term om te verwys na hulle gerei of aas, gewoonlik op 'n positiewe wyse om te sê dat hulle (die vissers) nou meer van 'n kans staan om die vis te kry as gevolg van die gerei/aas wat hulle tans gebruik.

happy days: tipe uitroep wanneer die vissers meer vang as gewoonlik, wanneer hulle 'n lekker tyd het of wanneer hulle bloot gelukkig voel in daardie betrokke oomblik.

hook-up, double hook-up: wanneer die vis byt of wanneer daar meer as een vis aan een hoek gevang word.

livebait: lewende aas.

Miss Lucy: die Engelse benaming word oor die algemeen gebruik om na 'n rooistompneus te verwys.

pink prawn: tipe sand- of modderkrewel wat gebruik word as lokaas; kan met 'n krewelpomp gevind word tydens laagwater.

popper: kunsaa in die vorm van vissies.

prawn: aassoort; verwys na die modderkrewels. Hibriede vorms word ook gereeld gebruik, byvoorbeeld *pienk prawns*.

pull: wanneer die vis(se) byt aan die lyn en dit met die beweging van die lyn gesien kan word.

rocket: word gebruik om 'n vinnige vis te beskryf - "Hy swem soos 'n rocket."

run: wanneer die vis reeds gebyt het, maar met die hoek en lokaas probeer wegswem.

Daar is ook 'n Afrikaanse ekwivalent wat algemeen gebruik word, naamlik *loop* en *hardloop*.

singles: wanneer slegs een hoek gebruik word.

size: die vissers verwys na die visse as "size" wanneer die visse die wettige grootte is om te hou.

spinner: tipe kunsmatige lokaas wat van 'n tipe metaal gemaak word; dit draai rond in die water en lok visse met die beweging daarvan.

tentacle: dit verwys na aas, spesifiek seekatpoot.

toothwire: tipe sterk lyn waarmee vis gevang word.

trawl: metode van lokaas agter 'n boot trek.

trigger ("hongerkliertjie trigger"): stimulasie van die kliere op sekere vissoorte, gewoonlik gepaard met die *chum*-metode.

try wind: inkatrol (vergelyk Blume, 2023:154-155).

unbelievable: emosionele uitroep.

wangle: die manier van iets, veral gereedskap, manipuleer totdat dit werk soos wat die visser wil hê dit moet.

Een van die opvallende verskynsels van Afrikaanse visserstaal is die voorkoms van kombinasies van Engelse en Afrikaanse woorde waartydens die sprekers Engelse woorde met Afrikaanse stamme of affikse verbind. Die voorbeelde wat aangetref is, is soos volg:

bait castertjie, baitjie, ball bearinkie, carbon leadertjie, cobbie, drop-offie, dropshothengel, dropshotjie, gecast, geretrieve, getrawl, ingeforce, leases, poppertjies, prawnpomp/prawnpompe, swiveltjie, trawlnette (vergelyk Blume, 2023:154-155).

Die volgende leksikale items met Engelse invloed by visbenamings wat in Afrikaanse visserstaal opgemerk is, kom algemeen voor:

banded galjoen: *Coracinus multifasciatus*; ook bekend as *bastard galjoen, demba*. Hierdie vissoort lyk baie soos die gewone galjoen.

belman: *Umbrina canariensis*; ander name is *baardman, belvis, tasselfish*.

bronze bream: *Pachymetopon grande*. Hierdie vissoort het baie alternatiewe benamings, waaronder *hottentot, das, Jan Bruin, John Brown, fatfish, copper bream, Nyizala, butterfish*, en so meer.

bronzy: variant vir *bronze bream*.

cob: kabeljou, *Argyrosomus japonicus*

flatty: Hierdie leksikale variant, wat na die Kaapse Stompneus verwys, is veral algemeen in die Oos-Kaap.

garrick: *Lichia amia*. Hierdie bekende vis is deel van die koningvissoorte. Ander benamings is *leervis* of *leerfish*. Dié vis kom algemeen voor in die Oos-Kaap en in die Suid-Kaap, maar aangesien hierdie vis in riviermondings en in riviere voorkom, kan dit al langs die kus gevang word.

grunter: *Pomadasys commersonii*. Hierdie vissoort word aan sy snorkgeluid herken; knorhaan.

gruntertjie: Pomadasys commersonnii, knorhaan.

Miss Lucy: Die Engelse benaming word meestal gebruik en verwys na 'n rooistompneus.

pig/pig nose: Lithognathus lithognathus; witneussteenbras.

pyltail (stingray): Dasyatidae. Dit word ook *pylstert*, *skerpneuspylstert*, *blou pylstert* en *vliinderrog* genoem. Hierdie plat vissoort kom aan die hele kus van Suid-Afrika, tot by die Namibiese kus, voor.

raggie: Carcharias taurus. Dit kom van die Engelse benaming *ragged toothed shark*, wat verwys na 'n soort haai wat deur sy skerp, skewe tande gekenmerk word. Ander benamings is *yellow shark* en *brown shark*. Hierdie haaisoort kom algemeen voor en word gereeld deur strandhengelaars gevang en teruggegooi.

shad: Pomatomus saltatrix. (Afrikaans: *elf*). Dit is een van die gesogste vissoorte in Suid-Afrika en kom aan die hele kus voor. *Shad* word meer algemeen gebruik vanaf Natal tot in die Oos-Kaap, terwyl *elf* of *elwe* meestal van die Oos-Kaap tot by die Weskus gebruik word. Daar word wel soms gewissel deur die Engelse benaming *shad* te gebruik.

swart musselcracker: Cymatoceps nasutus (poenskop). Hierdie vis staan ook bekend as die *black biskop*, *witbek*, *black steenbras*, *saqomolo*, *swartbiskop*. Die meerderheid vissers praat van *musselcracker* en *poenskop*; daar word dus gereeld tussen die twee woorde gewissel.

tiger: Galeocerdo cuvier; tipe haaisoort. Dit is 'n verkorting van *tiger shark*, wat herken kan word aan sy tieragtige strepe.

wit musselcracker: Sparodon durbanensis (witbiskop). Dit is ook bekend as *brusher*, *mussel crusher*, *silver steenbras* en *white biskop*. Hierdie vissoort is baie gewild in die Oos-Kaap sowel as die Suid-Kaap se kusgebied. Die meerderheid vissers praat in die meeste gevalle van *musselcracker* in plaas van *biskop*.

yellowtail: Seriola lalandi. Ander benamings is *albacore* en *halfkoord*, en die Afrikaanse ekwivalent is *geelstert* (vergelyk Blume, 2023:155-157).

4. Redes vir variasie

Variasie in Afrikaanse visserstaal kom voor as gevolg van kontak met ander tale, minder gebruiklike vorme, stylvlakverskille en opleidingsverskille. 'n Groot mate van Engelse invloed kom voor, byvoorbeeld *grunter*, of 'n hibriediese vorm soos *flattie*. Hierdie Engelse woorde word veral in informele kontekste gebruik. Minder gebruiklike vorme, veral in die verkleiningsvorm, word ook soms gebruik, byvoorbeeld *bonnie/bonnetjie* in plaas van die standaardwoord *bonito*. Baie visserstaalwoorde is reeds in standaardwoordeboeke, byvoorbeeld die *HAT* opgeneem. Enkele woorde in *HAT6* bevat nie die visserstaal-betekenisonderskeiding nie, byvoorbeeld *bakkie* en *mas* as werkwoord (vergelyk Blume, 2023 se finale tabel). Verder kan die mate van opleiding 'n rol speel by die uitspraak van *kieue* as *kiewe*.

Daar is min geografiese differensiasie tussen Oos-Kaapse en Wes-Kaapse visserstaal as gevolg van die dialekkontinuum (Blume, 2023).

5. Oorvleueling met die algemene gestandaardiseerde woordeskat

'n Groot mate van oorvleueling met algemene standaardwoorde kom wel voor, soos sal blyk uit die volgende kategorieë:

Visbenamings: *alikeukel, alikruk, ansjovis, baardman, baber, bankbloue, basterleervis, beenbek, biskop, blaasop/blaasoppie, blinklyf, blousteenbras, bloustopkop, bodemvis, boerkabeljou, bonito, bontrok, bythaai, dassie/kolstert, dikkop, doppie, elf, galjoen, galjoen-snoek, garnaal, geelbek, geelbekhaai, geelhaai, geelvis, gor-gor, haai, karp, katonkel, knorhaan, ensovoorts.*

Woorde wat met aas verband hou: *aas, bloedwurm, doilie, kunsaaas.*

Seetoestandwoorde en -uitdrukkings is onder andere: *die r-maande, dol-spring, donkermaanspring, die see is dood, dooiewater, dooigety, droëbek, droëbeksee, ertjiesopwater, galjoentyd, gemmerbierwater, gety, ensovoorts.*

Die volgende woorde hou verband met seevaartuie en mense op die seevaartuie: *bakkie, ballas, bootsman, bo-sim, dobber, dof/dofte, dolboord, dolpenne, dolstroppe, ensovoorts.*

Woorde wat met visvangerei en -metodes verband hou, is die volgende: *gooi teenoor cast; fuik, net.*

Naas reeds genoemde woorde wat algemeen genoeg gebruik word om ook in die nuutste (gedrukte) *HAT6* voor te kom, is daar baie hengelspesifieke woorde en -uitdrukkings wat nie algemeen gebruik word nie.

6. Visserstaalwoorde wat nie algemeen in die standaardvariëteit gebruik word nie

Visbenamings wat nie algemeen in die standaardvariëteit gebruik word nie, vertoon meestal Engelse invloed, byvoorbeeld *flattie* vir *stompneus* en *shad* naas *elf*. Vir *bonito* word *bonnie* en *bonnietjie* gebruik en vir *ansjovis anchovie* (Hier gaan ons alweer, seisoen 4, episode 41). Dan is daar ook gewoon niealgemene visbenamings, byvoorbeeld *armadillo* (Blume, 2023).

Verder is daar heelwat sinonieme, byvoorbeeld *klipmossel* en *perdekuil* (Pieterse, 1985) en *boeties* vir *steenbras* (Gansbaai – vgl. Prinsloo, 2009:30).

Wat sinonieme betref, hou die gebruik daarvan dikwels met geografiese omgewing verband. 'n Janbruin word byvoorbeeld in die Transkei en KwaZulu-Natal *damkokker* genoem, terwyl 'n wildeperd by Knysna *bontrok* genoem word (Prinsloo, 2009:31). Groter silwervissies word in die Strand *doppies* genoem, *rootjies* by Knysna, *karp* by Gqeberha en *kapenaar* van Oos-Londen tot by KwaZulu-Natal (Blume, 2023).

Die volgende woorde en uitdrukkings word hoofsaaklik deur vissers gebruik:

Elke visser moet aan die eienaar van 'n skuit *bakspart* ('n tipe kommissie) betaal (Luther, 2019).

Verskillende tipes aas kan gebruik word, waaronder bandjies – die gevlegte rooi en blou of geel en groen vlegseltjies, wat kunsaaas is wat gebruik word om snoek te lok (Luther, 2019). Doilies kan ook gebruik word om snoek mee te lok en hierdie woord is by Dwarskersbos opgeteken (Prinsloo, 2009:45) en *bloeties* of *bloedies* word naas die standaardwoord, *bloedwurm*, gebruik (Blume, 2023).

Die vissers word ook geïrriteer deur voëls wat die aas afpik. Hierdie voëls word *aas-pikkertjies* of *aasvretertjies* genoem:

TABEL 1: Benamings vir voëls wat aas steel
(Blume, 2023)

aaspikkertjies	s.nw.	Klein vissies wat die aas van die lyn afvreet voordat die groter visse kans kry om die lyn te vat.	“(…) donnerse aaspikkertjies vreet die tjokka af.” Direkte Waarneming
aasvretertjies	s.nw.	Dieselfde betekenis as <i>aaspikkertjies</i>	“Wanneer jy die grootvis probeer en aasvretertjies jou sakte visaas in ’n oogwink van die hoek stroop, is dit beter om taaier aas, byvoorbeeld seekatpoot of ’n heel vis, te gebruik” (Louwrens, 2001:4)

Sekere woorde hou direk of indirek verband met die verkoop van vis, hetsy in terme van die grootte van die vis, die benaming vir smouse, ’n aanduiding van of die vis afsonderlik of in groepies verkoop word, ensovoorts. *Eentel* of *koptel* verwys na ’n kabeljou wat groot genoeg is om afsonderlik verkoop te word. Hierteenoor verwys *melkkabeljoutjies* of *kortholletjies* na die kleinste kabeljoutjies met sappige vleis wat in bossies (*kwatjies* genoem) ingesnoer word. Die woord *kortholletjie* kom volksetimologies van die Engelse “short haul” (Luther, 2019). Nog ’n klein vissie, die silwervis, word ’n *pil* genoem en het nog nie die grootte vir wettige vangs bereik nie (Luther, 2019). *Kwagga* verwys na ’n kabeljou van middelslaggrootte (Luther, 2019). *Langanas* of *langane* word gebruik om na vishandelaars te verwys, soos wat Luther (2019) aandui: “Dan krioel die kaai van ‘langane’ (of ‘langanas’), vissmouse, vishandelaars, wat dikwels die hele vangs net daar van die visser koop.”

Sommige woorde dui aan wanneer of hoe lank daar vis gevang word:

TABEL 2: Visvang deur die nag
(Blume, 2023)

(d)jalamallang	ww.	Dit verwys na wanneer die vissers heelnag op die see bly.	“Soms moet die skuite ‘(d)jalamallang’ (heelnag op die see bly).” Luther, J. 2019. “Ken jy die see, Meneer?” https://viva-afrikaans.org/lees-luister/blog/item/464- visserstaal Besoek op: 11 Maart 2023
----------------	-----	---	--

TABEL 2: Visvang deur die nag (*vervolg*)
(Blume, 2023)

(d)jalamallang se vis	s.nw. / uitdr.	Die vangs wat verkry is as gevolg daarvan om heelnag op die see te bly.	“Vis wat op so ’n deurnagtog gevang word, is ‘(d)jalamallang se vis’.” Luther, J. 2019. “Ken jy die see, Meneer?” https://viva-afrikaans.org/lees-luister/blog/item/464-visserstaal Besoek op: 11 Maart 2023
-----------------------	----------------	---	---

Vis kan natuurlik op verskillende maniere gevang word en die volgende woorde en die emosies wat met visvangs verband hou, word vervolgens aangedui:

TABEL 3: Woorde wat met visvangmetodes en emosies verband hou
(Blume, 2023)

beursnet	s.nw.	’n Net wat van onder af getrek word.	“In die oop see word dikwels ’n ‘beursnet’ gebruik, ’n groot net of seën wat van onder af toegetrek word deur die twee verste punte bymekaar te bring.” Luther, J. 2019. “Ken jy die see, Meneer?” https://viva-afrikaans.org/lees-luister/blog/item/464-visserstaal Besoek op: 11 Maart 2023
blaar	s.nw.	’n Groot net wat die vissers om visskole span en dan die punte na mekaar toe bring om die vis daarbinne toe te trek.	“’n Groot net waarmee vis uitgetrek word, word ’n ‘blaar’ genoem. Die vissers gaan uit in die bakkie en aan die fosfor kan jy duidelik sien hoe die vis hardloop; dan bring hulle die blaar om die skool en trek die punte na mekaar toe.” Luther, J. 2019. “Ken jy die see, Meneer?” https://viva-afrikaans.org/lees-luister/blog/item/464-visserstaal Besoek op: 11 Maart 2023

TABEL 3: Woorde wat met visvangmetodes en emosies verband hou (*vervolg*)
(Blume, 2023)

cast	ww.	Die lyn van die visstok in die water gooi om te kan visvang.	“Cast hom ver dat dit diep genoeg is.” Direkte Waarneming
chum	ww.	Stukke aas in die water gooi om groter visse te lok.	“Jy kan chum vir hulle [verwys na elwe]” Hier Gaan Ons Alweer, Seisoen 10.
gooi (cast)	ww.	Die visstok op ’n bepaalde manier beweeg om die lyn in die water te kry ten einde vis te probeer vang.	“Ons gooi ook natuurlik haai prawntjies.” Hier Gaan Ons Alweer, Seisoen 19, episode 13.
dryfaas	s.nw.	Aas wat dryf wanneer daar sonder ’n sinker visgevang word.	“Ek (sal) altyd dryfaas aanbeveel vir galjoene wat van die klippe af gevang word (S. Schoeman). Die beste resultate word verkry deur dryfaas, dit wil sê, die gewig van die aas behoort genoeg te wees om die aas onder die water te hou (Flip Joubert en Joubert Louw).” Aanlyn WAT: https://www.woordeboek.co.za/index.php?qi=21170 Besoek op 22 Maart 2023.
fijado	tw.	’n Uitroep wat gebruik word wanneer die visse in die net vasgevang word.	“‘Fijado!’ word uitgeroep as die blink lywe in die net vasgekeer word, as die vis ‘gemaas het’.” Luther, J. 2019. “Ken jy die see, Meneer?” https://viva-afrikaans.org/lees-luister/blog/item/464-visserstaal Besoek op: 11 Maart 2023
gaff	ww.	Groter visse haak om dit in die hande te kry nadat hulle gevang is; dit word gewoonlik gebruik om swaarder of sterker visse uit die water te trek, soms ook tydens diepseehengel.	“Gaff die ding!” Uitroep tydens ’n visvang-sessie. Direkte Waarneming.

Die wind, getye en bepaalde maande van die jaar het 'n invloed op seetoestande en kan visvangs beïnvloed:

TABEL 4: Visvanginvloede: wind, getye, maande (Blume, 2023)

blinde suidoos	s.nw.	Dit het te doen met “die wind waai kaalkop”; dieselfde betekenis as <i>kaalkopsuidoos</i> .	“Die ‘kaalkopsuidoos’ heet ook die ‘blinde suidoos’.” Luther, J. 2019. “Ken jy die see, Meneer?” https://viva-afrikaans.org/lees-luister/blog/item/464- visserstaal Besoek op: 11 Maart 2023
bobbejaan/ bobbejaan- water	s.nw.	Dit verwys na gevaarlike seetoestande, wat dit moeilik en gevaarlik maak om in vis te vang.	“Dis [die water is] bobbejaan. Jy kan niks met hom [die water] doen nie.” Direkte Waarneming
die r-maande	s.nw.	Dit verwys na al die maande van die jaar wat ideaal is vir visvang. Hierdie r-maande is gewoonlik die warmer maande van die jaar, naamlik September – April.	Op die vraelyste en in 'n onderhoud opgeneem. In die vraelyste is dit meer as een keer 'n antwoord op die vraag: wanneer is dit die beste tyd van die jaar om vis te vang? Vraelyste
donkermaan- spring	s.nw.	Springgety kom twee maal per maand voor, wanneer dit volmaan of nuwemaan is. Donkermaanspring verwys na springgety tydens die donkermaan of nuwemaan.	“Veral na die ‘donkermaan-spring’ sien die vissers uit (springgety wanneer dit donkermaan is).” Luther, J. 2019. “Ken jy die see, Meneer?” https://viva-afrikaans.org/lees-luister/blog/item/464- visserstaal Besoek op: 11 Maart 2023
dood / die see is dood	b.nw. / uitdr.	Dit verwys na seetoestande wanneer die vis nie byt nie.	“Soms is die see ‘dood’, of weens terugstroming van die water ...” Luther, J. 2019. “Ken jy die see, Meneer?” https://viva-afrikaans.org/lees-luister/blog/item/464- visserstaal Besoek op: 11 Maart 2023

TABEL 4: Visvanginvloede: wind, getye, maande (*vervolg*)
(Blume, 2023)

dooiewater / die water is dood	b.nw. / uitdr.	Die seetoestande is nie ideaal vir visvang nie.	Antwoorde op vraelyste om aan te dui dat die seewater of -toestande nie ideaal is vir visvang nie. Vraelyste
dooigety	s.nw.	Dit verwys na 'n fase van die gety waar daar nie 'n duidelike verskil tussen hoog- en laagwater is nie.	“Tussenin val eerste kwartier (dooigety) en laaste kwartier (dooigety) wanneer die verskil tussen hoog- en laagwater nie baie groot is nie.” Louwrens, N. 2001. Aas is die Geheim: <i>Seehengelgids</i> . George: George Printing. bl. 6 “Dis plus/minus dooigety.” Hier Gaan Ons Alweer. Seisoen 4, episode 41.
inskraal / skraal dit in	ww.	Afneem, minder, swakker of yler word	“As die wind bedaar, ‘skraal dit in’. Maar die vis kan ook ‘inskraal’”. As die bemanning hulle eerste vangsgemaak het, is hulle ‘los’, maar soms loop die vis yl.” Luther, J. 2019. “Ken jy die see, Meneer?” https://viva-afrikaans.org/lees-luister/blog/item/464-visserstaal Besoek op: 11 Maart 2023
joppels / jobbels	s.nw.	Die klein brandertjies wat deur 'n joppelwind veroorsaak word.	“As daar 'n ‘joppelwind’ waai, is daar ‘joppels’ (ook ‘jobbels’), klein brandertjies, skuimbranders, op die water ...” Luther, J. 2019. “Ken jy die see, Meneer?” https://viva-afrikaans.org/lees-luister/blog/item/464-visserstaal Besoek op: 11 Maart 2023 Ook in Paarman.

TABEL 4: Visvanginvloede: wind, getye, maande (*vervolg*)
(Blume, 2023)

joppelsee	s.nw.	Seetoestand wat deur joppelwind veroorsaak word.	<p>“Die ‘joppelsee’ van ‘joppelweer’ heet ook ’n ‘tjoppelsee.’”</p> <p>Luther, J. 2019. “Ken jy die see, Meneer?” https://viva-afrikaans.org/lees-luister/blog/item/464-visserstaal Besoek op: 11 Maart 2023</p>
joppelweer	s.nw.	Dit is die weersomstandighede wat joppelsee en joppelwind veroorsaak.	<p>“Die ‘joppelsee’ van ‘joppelweer’ heet ook ’n ‘tjoppelsee.’”</p> <p>Luther, J. 2019. “Ken jy die see, Meneer?” https://viva-afrikaans.org/lees-luister/blog/item/464-visserstaal Besoek op: 11 Maart 2023</p>
joppelwind	s.nw.	Wind wat klein brandertjies maak.	<p>“As daar ’n ‘joppelwind’ waai, is daar ‘joppels’ (ook ‘jobbels’), klein brandertjies, skuimbranders, op die water; ’n sterk deining.”</p> <p>Luther, J. 2019. “Ken jy die see, Meneer?” https://viva-afrikaans.org/lees-luister/blog/item/464-visserstaal Besoek op: 11 Maart 2023</p>
rys	ww.	Van dieper na vlakker water toe swem.	<p>“As (’n skool) visse van ’n dieper na ’n vlakker posisie in die see beweeg, ‘rys’ die vis.”</p> <p>Luther, J. 2019. “Ken jy die see, Meneer?” https://viva-afrikaans.org/lees-luister/blog/item/464-visserstaal Besoek op: 11 Maart 2023</p>
sakwater	s.nw.	Dit verwys na laagwater, of die gety wat uitgaan.	Onderhoud en vraelyste

TABEL 4: Visvanginvloede: wind, getye, maande (*vervolg*)
(Blume, 2023)

see vat	uitdr.	Uitgaan op die see.	<p>“Kwaaiwater’ hou die vissers soms dae op land. In so ’n ‘kwaaiete’ kan ’n man nie ‘see vat’ nie.”</p> <p>Luther, J. 2019. “Ken jy die see, Meneer?” https://viva-afrikaans.org/lees-luister/blog/item/464- visserstaal Besook op: 11 Maart 2023</p>
volmaan-springty	s.nw.	Dit verwys na die springgety waartydens die gety sy hoogste en laagste vlak bereik.	<p>“Dis volmaan-springty. Die see dreun op die klippe soos hy met homself baklei.”</p> <p>Pieterse, P. 1985. <i>Tieties-baaiikos</i>. Pretoria: HAUM.</p>

In Kotze (2023) se jongste roman word verdere woorde in verband met onder andere visvangerei gebruik, byvoorbeeld *binnebuik*, *bolyn*, *kragblok*, *onderlyn*, *simsteek*, *timmels* en *timmeltoue*.

7. Samevatting

Afrikaanse visserstaal is deur verskillende tale beïnvloed, waaronder veral Nederlands, Portugees, Maleis en Engels en word as variëteit onderskei op grond van heelwat unieke woorde en uitdrukkings. Daar is min geografiese differensiasie tussen Oos-Kaapse en Wes-Kaapse visserstaal as gevolg van die dialekkontinuum.

Woorde in Afrikaanse visserstaal verskil ten opsigte van gestandaardiseerdheid deurdat sommige woorde ook in die algemene woordeskat voorkom, soos in die nutste *HAT* aangedui. Sommige woorde is nie gestandaardiseer nie aangesien hulle Engelse woorde is, byvoorbeeld *shad*, of ’n hibriediese vorm van Engels en Afrikaans is, byvoorbeeld *raggie*. Ander woorde en uitdrukkings is nie in die *HAT* opgeneem nie, waarskynlik omdat hulle nie so bekend/gebruiklik is in die algemene leksikon nie, byvoorbeeld *bonnie/bonnetjie* in plaas van die standaardwoord *bonito*. Stylvlakverskille kom voor by die Standaardafrikaanse woord *stompneus* teenoor *flatty* (informeel). Laasgenoemde word eerder onder die vissers gebruik. Dit geld ook vir die gebruik van *visserman* teenoor *visterman*. Enkele woorde in *HAT6* bevat nie die visserstaal-betekenisonderskeiding nie, byvoorbeeld *bakkie* as selfstandige naamwoord en *mas* as werkwoord.

BIBLIOGRAFIE

A: WOORDEBOEKE

- Luther, J. *et. al.* (reds.). 2015. *HAT Verklarende Handwoordeboek van die Afrikaanse Taal*. Kaapstad: Pearson.
- Prinsloo, AF. 2009. *Annerlike Afrikaans: Woordeboek van Afrikaanse kontreitaal*. Pretoria: Protea Boekhuis.
- Woordeboek van die Afrikaanse Taal (Aanlyn WAT)*. 2019–2022. Stellenbosch: Buro van die WAT.

B: ANDER BRONNE

- Blume, J. 2023. *Afrikaanse Visserstaal*. Doktorale tesis. Gqeberha: Nelson Mandela Universiteit.
- Carstens, WAM & Raidt, E. 2019. *Die storie van Afrikaans: uit Europa en van Afrika – Biografie van 'n taal. Deel 1*. Pretoria: Protea Boekhuis.
- Chambers, JK & Trudgill, P. 1980. *Dialectology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Coulmas, F. 2005. *Sociolinguistics: The study of speakers' choices*. Cape Town: Cambridge University Press.
- Creswell, JW. 2009. *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. Los Angeles: SAGE.
- D'Arcy, A. 2015. Variation and Change. In Bayley, R, Cameron, R & Lucas, C. (eds). *Oxford Handbook of Sociolinguistics*. New York: Oxford University Press, pp. 484-502.
- Du Plessis, H. 1987. *Variasietaalkunde*. Pretoria: Van Schaik.
- Engelbrecht, BJ. 1973. *Varswaterhengel in Suid-Afrika*. 3de uitg. Kaapstad, Pretoria, Johannesburg: Human & Rousseau.
- Heiberg, LR. 1957. *Afrikaanse Visserstaal*. Doktorale tesis. Stellenbosch: Universiteit Stellenbosch.
- Hennink, M, Huttar, I & Bailey, A. (eds). 2020. *Qualitative Research Methods*. London: SAGE.
- Kotze, E. 2023. *Hulle noem haar Carminda*. Kaapstad: Kwela Boeke.
- KykNet en Showmax. 2022. *Hier Gaan Ons Alweer*. Reeks 3–19. (Datums van vervaardiging onbeskikbaar). Suid-Afrika: Showmax.
- Louwrens, N. 2001. *Aas is die Geheim: Seehengelgids*. George: George Printing.
- Luther, J. 2019. "Ken jy die see, Meneer?" *Virtuele Instituut vir Afrikaans*, <https://viva-afrikaans.org/lees-luister/blog/item/464-visserstaal> [21 November 2022].
- Mesthrie, R. (red.). 2011. *The Cambridge Handbook of Sociolinguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Meyerhoff, M. 2011. *Introducing Sociolinguistics*. 2nd ed. New York: Routledge.
- Nagy, N. 2015. Phonology and sociolinguistics. In Bayley, R, Cameron, R & Lucas, C. (eds). *The Oxford Handbook of Sociolinguistics*. New York: Oxford University Press, pp. 425-444.
- Otto, A. 2017. Sociolinguistiek. In Carstens, WAM & Bosman, N. (reds.). *Kontemporêre Afrikaanse Taalkunde*. Pretoria: Van Schaik, pp. 365-401.
- Overdiep, GS. 1940. De volkstaal van Katwijk aan Zee. *De Nieuwe Taalgids* (36).
- Paarman, I. (red.). 2014. *Weskuskos: Bergrivier Vissersvrouevereniging*. Kaapstad: SCM Struik.
- Pieterse, P. 1985. *Tietiesbaai: 'n Werfjoernaal*. Pretoria: HAUM Literêr.
- Pieterse, P. 1987. *Baai Tietiesbaai*. Pretoria: HAUM Literêr.
- Pieterse, P. 1988. *Skedelkuskos*. Pretoria: HAUM Literêr.
- Rieckert, R. 2022. Lentetyd is vir seker hengelyd. In Kruger, EC. (red.). *Stywe Lyne/Tight Lines*. Kemptonpark: All Lion Enterprises, pp. 61-63.
- Stell, G, Luffin, X & Rakiep, M. 2008. Religious and Secular Cape Malay Afrikaans: Literary Varieties used by Shaykh Hanif Edwards (1906–1958). *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde*, 163(2/3): 289-325.
- Stockwell, P. 2007. *Sociolinguistics: A resource book for students*. New York: Routledge.
- Sutton, B. 1993. The Rationale for Qualitative Research: A Review of Principles and Theoretical Foundations. *The Library Quarterly: Information, Community, Policy*, 63(4):411-430.

- Viaene, B. 2017. 'n Stukkie hemel. In Hugo, E. (red.). 2017. *Vrouekeur*. Howard Place: Caxton, pp. 36-39.
- Wardhaugh, R. 2010. *An Introduction to Sociolinguistics*. New York: Wiley-Blackwell.
- Woordeboek van die Afrikaanse Taal*. www.woordeboek.co.za. [28 Augustus 2018].
- Webb, VN. 1989. Die Afrikaanse variasietaalkunde. In Botha, TJR. (hoofred.). *Inleiding tot die Afrikaanse taalkunde*. Pretoria, Kaapstad: Academia, pp. 412-435.
- Whibley, I & Garratt, P. 1992. *Die Suid-Afrikaanse Hengelaar*. Kaapstad: Struik Timmins.
- YouTube: <https://youtube.com>
- Yule, G. 2017. *The Study of Language*. Cambridge: Cambridge University Press.

VIDEO'S

- Videotitel: Snoek Safari. <https://www.youtube.com/watch?v=q5rKypweUfo>. [28 Augustus 2018].
- Videotitel: Snoek safari 2. <https://www.youtube.com/watch?v=gBUbtNTzqPc>. [28 Augustus 2018].
- Videotitel: Commercial snoek fishing. <https://www.youtube.com/watch?v=VkTs73arIM8>. [29 Augustus 2018].
- Videotitel: Gansbaai op Mooiloop, SABC 2, (deel 1 van 5): <https://www.youtube.com/watch?v=-KATFgB8qnA>. [29 Augustus 2018].
- Videotitel: Gansbaai op Mooiloop, SABC 2, (deel 2 van 5): <https://www.youtube.com/watch?v=LvXpm6PInQI>. [29 Augustus 2018].
- Videotitel: Gansbaai op Mooiloop, SABC 2, (deel 3 van 5). <https://www.youtube.com/watch?v=6A5261lcv2U>. [29 Augustus 2018].
- Videotitel: Gansbaai op Mooiloop, SABC 2, (deel 4 van 5). https://www.youtube.com/watch?v=_kqrEP1GoRQ. [29 Augustus 2018].
- Videotitel: Gansbaai op Mooiloop, SABC 2, (deel 5 van 5). <https://www.youtube.com/watch?v=3f2yy6Y3R3g>. [29 Augustus 2018].
- Videotitel: Mooiloop 3 - Episode 20: Paternoster. <https://www.youtube.com/watch?v=ifwXPI-Ki9M>. [29 Augustus 2018].
- Videotitel: Mooiloop 3 - Episode 21: Paternoster Cont. <https://www.youtube.com/watch?v=mteWnW2e888>. [29 Augustus 2018].
- Videotitel: WCL West Coast Living Episode 1 Kreef | Hottentot | Weskus Hamburgers. 7 Julie 2019. <https://www.youtube.com/watch?v=p5g6gk1zDj4>. [22 Januarie 2022].

BYLAAG A: ONDERHOUDTRANSKRIPSIE

Hier onder word 'n uittreksel uit 'n onderhoud ortografies getranskribeer as voorbeeld.

Visser: Manlik, Kalkbaai, Wes-Kaap

“[Weet jy, Oom, ek het so gepraat met 'n paar vissers in Houtbaai en hulle het gesê die trawlers maak groot probleme.]

Ja, ja nou soos in, man (raak emosioneel) is is is mos nou 'n ding wat ek nie kan keer -ie. My hand is te klein om -it te keer. Gat ek try om dit te stop dan kry ek 'n bullet teen my kop.

[Sjoe, so hulle is aggressief dan? Hulle is aggressiewe mense?]

Kyk kyk kyk ek vertel jou. Elke jaar dan het ek nou hie gewerk. En soes jy nou lateran ytbrei en jou jou jou kennis raak al mere, dan kan jy nou gan na 'n ander baai toe. Ons het gewoonlik altyd hie vandan gegang – Houtbaai. Dis wat hy nog kleiner was. En dan dan dan kan ek presies onthou Augustusmaand dan het ons baie snoeke gevang by Houtbaai.

[Maar nou nie meer nie?]

Uh-uh.

[My hemel.]

As ek moet vi jou sê wanner laas ons snoek gevang het in Houtbaai, dan moet ek lieg.

[Regtig?]

Yes.

[Maar die ander oom het nou weer gesê die snoek is nou weer hierso. Is dit reg?]

Hy is nou hie. Dan dan 'n paar jaa was hy nie hie nie.

[Iets van sewe jaar? Of wat het hy gesê?]

(onduidelike uiting) Nou nou nou skielik is daa 'n paar snoeke en ammal die bote is hie-so en is amper soes die mense baklei hie-so. Baklei nou vi die vis.

[So dis amper soos 'n first come, first serve?]

Ja ja ja dis reg ja. Dis dan jou tjennis (kennis) wat jy het en met watte boot jy is as die skipper nou tjennis het van dit dan gat jy nou iets gain daa-uit.

[Nou oom aan wie verkoop julle die vis? Verkoop julle die vis of hou julle dit?]

Ons ons bring dit mos nou hie-na.

[Na die mark toe?]

Dan dan dan die mannetjie wat nou vi jou (onduidelik) hulle is die mense wat bring dit van die boot af en verkoop dit wee an die mense.

[Wat is die gewildste vis wat die mense koop?]

Elkeen het 'n keuse. Ja. As jy nou wee te veel snoek kom koop 'an sê die mense vi jou: is daa wéé snoek? (visser lag)

[Die mense is ook nie tevrede nie. Die mense is nie tevrede met die snoek nie?]

'Alwéé snoek! Vang julle nie iets annes nie?'

[Haai jinne foeitog, so mens kan nie wen nie?]

Nou nou nou wiet jy? Daa waa, soes ek gesê het, sekere vissoorte kom nie mee nie. En as as daa kom, dan issit ok maa net 'n ou paarsies een boot wat 'n paar van daai (onduidelik).

[Dan is dit soos 'n vloekskoot dat julle gekry het?]

Dis amper soes 'n miracle nou so so en so vis vang. Ja! Nou nou nou kan ek vi jou sê nou kyk die snoek het nou 'n goeie paar jaar weggebly. Die geelbek dieselle. Die kabeldjou net 'n enkel ou paar kabeldjoutjies wat hierlangs. Makriële was ees soe volop hie in die baai hy het in die hawe gekom.

[Wat? Jinne.]

Ja. (onduidelik) dan vang jy hulle innie hawe. Ja! Toe't makriel – ah is no more.

[Niks nie? Maar hoe maak julle dan met aas?]

Ons moet ma anne uitweg maak! Ons moet nou -ie anne soorte vissie vang en dan moet ons hom nou skoonmaak en afsny en gebruik om -ie anne soorte te vang.

[So julle moet 'n ander plan maak nou?]

Nee nee ons moet 'n anne plan maak nou! Dan -is haa mos nou mense wat wat soes sardyn kry – wiet nie waa-vandaan kry hulle -it nie maa hulle sit dit in bokse en dan vra hulle vi jou só baie geld daa-voor en dan nou nou nou't djy die boks sardyn gekoep en djy't niks gevang haa mee nie maa jy't betaal vi dit.

[So dis klaar 'n verlies?]

En nou maak jy no profit. Jy moet jou geld weggooi nou.

[Nee dis baie swaar. Is dit moeilik? Is dit 'n moeilike lewe?]

Is 'n swáár affêre. Is 'n swaar affêre. Kyk ons het nou gister het ons op die een boot drie uur se pad hier vandaan af het ons gegaan.

[Drie ure?]

Ja. Drie uur soontoe en drie uur t'rug.

[En al daardrie brandstof wat gebruik moet word op die bote...]

Ja. Ons het ons het nie 'n sent towards daai geverdien nie.

[Oom, hoe doen julle dit elke dag?]

Is is is swaar. Ek weet-ie, is pynlik. Plek plek (onduidelik) met hengel djy wil opgie, maa iets trek jou mar net wee t'rug.

[Dis 'n noodsaaklike deel van die ekonomie en -]

Jy's 'n man met 'n familie.

[Presies.]

En jy het nou niks verdien nie. En ammal het nou gekyk wanners kom pa nou met iets.

[Dis soos hulle sê in Houtbaai: daai regulasies wat hulle gemaak het nou dat hulle net 'n sekere hoeveelheid vis mag uithaal. Dit dit kelder die vissers.]

Dis reg, dis reg! Nou kyk nou as jy nou kyk hie in die Kalkbaai: daai groot bote daarso jy sien daarso dis nou kreef en dan party is nou trawl?

[Ja?]

Is hulle. En dan sien jou nou die kant hie-so? Daai daai daa-so (onduidelik) en een is hie langsaan is twee. Nou die hele harbour, wat ek beginne visvang het hie, toe was hie vier-en-vyftig lynvisbote.

[O, so dit was anders?]

Vier-en-vyftig lynvisbote was hie-so. Hie is nou net daai twee wat daa is. En nou nou die bote wat ek op werk is daa aan die een kant daa-so. Hulle hy't -ie papiere gekry nie.

[Nie?]

Elke djaar sukkel ons om papiere te kry! Ons (onduidelik) wat is hulle riede? Hulle't elke keer 'n different riede en ek wiet nie wat als nie en dan kan 'n ou glad nie mee by hulle uitkom nie.

[Ag nee, so dit maak dit net nog moeiliker?]

Presies hulle waste net jou tyd. Because elke keer die man wat werk met dit hie-so vandag moet maa weer kom haal het.

[...]

[Die ding is Oom, dis 'n ernstige bewusmaking wat moet plaasvind in terme van, nie net van die taalgebruik nie, maar van die ekonomiese krisis wat ons vissers deurgaan. Die vissers dra baie by tot die land se ekonomie.]

(raak baie emosioneel) Ek kyk kyk die ding is ons kry ons gat nou hie uit innie boot, en dan is daar klomp vis, en ons bring dit hie. En hie-vandaan gaan dit na die mense toe. En -ie mense het kos op hulle tafel.

[Ja, dit is nie dat dit net verskyn het op die tafel nie.]

Nee! Dit was 'n proses.

[Ek wou nogal gevra het, met COVID, het dit enigsins 'n impak gehad met die verkoop van visse?]

Nee, dit het 'n gróót impak gehad, of course! (onduidelik) van A tot Z het dit geimpak op ons mense. Because ons moet sonop moet ons daa by die vis wies. Maa ons kan nie gaan lê in die nag...

[Julle kan nie, ja, want die beperkings!]

Kyk, ek moet my manne gan optel. Waarever hulle is en dan bring because en mieste van die tyd is daa nie treine vi daai manne om te kom tot hie nie soe ek moet hulle persoonlik gat optel

by huise so ek moet nou in daai COVID-tye wat toe is nou ry en dan keer die polisie my voor. So ek moet papier het vir elke man.

[Vir elke persoon?]

Ja vir elke persoon wat in die bakkie is moet ek 'n papier het. En wie's daai? Daai een moet jy (onduidelik).

[Dit moes 'n helse impak gehad het, veral daai in die begin met die harde lockdown.]

Dit was terrible terrible dji was gestop gewies: draai om.

[Was daar enige hulp vanaf die government?]

Absolutely niks! Absolutely niks! Dji wiet, kyk as as jy weet nothing. Die ding is hie-so jy gat nou wie uit see toe. Jy vang vis en soes jy sê jy bring -it en versprei in die land it. Die mense eet dit. Right? Die visterman, hy kry so swaar om papiere te kry. Hier is bote hier sonder papiere.” (Anoniem, 2023).

BYLAAG B: VRAELYS

NELSON MANDELA

UNIVERSITY

Beste deelnemers

Baie dankie vir julle bereidwilligheid om deel te neem. Die vraelys is deel van 'n doktorsgraadstudie oor Afrikaanse visserstaal. Die doel met die vraelys is om soveel inligting as moontlik oor 'n verskeidenheid tipies Afrikaanse visserstaalwoorde en -uitdrukkings in te samel.** Alle antwoorde op die vraelys is anoniem en vertroulik. Daarom sal geen name gebruik word wanneer die resultate bekend gemaak word nie. Dit behoort nie meer as sowat 15 minute te neem om die vraelys te voltooi nie en daar is geen verkeerde antwoorde nie.

****Let wel: Indien jy nie minstens 18 jaar of ouer is nie, moet jy asseblief nie hierdie vraelys voltooi nie.**

Merk asseblief die veelvuldigekeusevrae met 'n X en gebruik asseblief slegs swart of blou inkpennet.

Vraag 1: Biografiese besonderhede

1.1 Ek is minstens 18 jaar of ouer

Ja	
Nee	

1.2 Ek is in die volgende ouderdomsgroep:

18-25 jaar	25-35 jaar	35-45 jaar	45-55 jaar	55-65 jaar	65-75 jaar

1.3 Ek gee toestemming dat my antwoorde in hierdie vraelys gebruik mag word in hierdie studie. Ek verstaan dat my **identiteit anoniem is** en ook so sal bly en dat vertroulikheid gewaarborg word.

Ja, ek gee toestemming (plaas handtekening langsaan)	
Nee, ek gee nie toestemming nie en beëindig nou my deelname aan die studie.	

Ons wil graag meer weet van ons respondente in hierdie deel van die vraelys vir statistiese doeleindes:

1.4 Ek is:

Manlik	
Vroulik	
Verkies om nie te sê nie	

1.5 Etnisiteit: ek is

Swart	
Bruin	
Wit	
Indiër	
Ander (dui asseblief aan)	

1.6 My geboortejaar (skryf die **jaartal** byvoorbeeld só neer: **1925**):

1.7 Is jy in Suid-Afrika gebore? Indien nie, sê asseblief in watter land:

Suid-Afrika	
Ander (dui asseblief aan)	

1.8 Geboorteplekbesonderhede. Ek is hier gebore:

Stad/Dorp/Distrik (indien 'n plaas)	
Provinsie	
Land	

1.9 Noem asseblief 'n stad/dorp waar jy minstens **5 jaar** lank gebly het (meer as een antwoord is aanvaarbaar):

Stad/Dorp	Land

1.10 In watter stad/dorp bly jy tans?

Stad/Dorp

1.11 Hoe lank woon jy al in jou huidige stad/dorp? Merk met 'n X by die korrekte antwoord.

Minder as 1 jaar	
1-5 jaar	
5-10 jaar	
10-20 jaar	
Meer as 20 jaar	

1.12 My moedertaal is (merk met 'n X by die korrekte antwoord):

Afrikaans	
Engels	
Ander (dui asseblief aan)	

1.13 Ek (merk met 'n X by die korrekte antwoord):

Werk	
Werk nie	
Is 'n student	
Is afgetree	

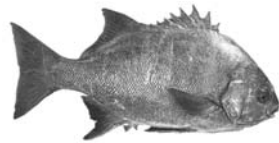
1.14 My hoogste kwalifikasie is (bv. Graad 9, Graad 10, Graad 12, NTS 6, Baccalaureusgraad, Honneursgraad, Meestersgraad, Doktorsgraad, professionele sertifikaat of kwalifikasie, ensovoorts).

1.15 Indien jy werk, watter werk doen jy? (bv. kelner, pakker, drywer, ensovoorts.)

1.16 Indien jy werk, hoe lank doen jy al hierdie werk? Byvoorbeeld 6 maande, 10 jaar, ensovoorts.

Vraag 2: Visserstaal

2.1 Die onderstaande vis is Suid-Afrika se **nasionale vis** en is baie bekend. Wat dink jy is die naam van hierdie vis/ wat sal jy hierdie vis noem? Geen antwoord is verkeerd nie.

Bron: brandsouthafrica.com

2.2 Wat is die beste **tyd van die dag** om vis te vang en hoekom sê jy so?

2.3 Watter **gety** is die beste om in vis te vang en hoekom?

2.4 Waar vang jy vis? Hoekom?

Plek	Hoekom
Strand	
Diepsee	
Rivier	

2.5 Vang jy alleen vis?

Ja	
Nee	

2.6 **Indien nee**, hoekom vang jy nie alleen vis nie?

2.7 Wat sal jy hierdie noem?

Bron: Vectorstock.com

2.8 Watter **tipe aas** gebruik jy om vis mee te vang? Meer as een antwoord is aanvaarbaar.

2.9 Wat is die beste aas om mee te vang? Hoekom sal jy so sê?

2.10 Wat sê jy vir iemand wat saam met jou visvang wanneer jy klaar gevang het en as jy wil terugkeer huis toe?

2.11 Wat sal jy sê vir iemand anders as jy baie visse gevang het op een dag?

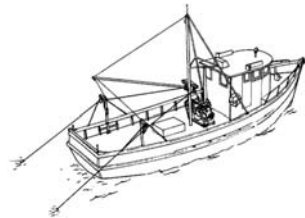
2.12 Wat sê jy vir iemand as daar geen visse gevang word nie?

2.13 Waarheen vat jy die vis as jy dit klaar gevang het?

2.14 Indien jy baie meer vis vang as gewoonlik, sal jy dit aan 'n persoon verkoop of aan 'n plek? Hoekom?

2.15 Watter tipe vis is die maklikste vis om te vang?

2.16 Wat sal jy hierdie noem?

Bron: Wikipedia

2.17 Wat doen jy graag wanneer jy nie visvang nie? Meer as een antwoord is aanvaarbaar.

2.18 Watter maande van die jaar is die beste maande om in vis te vang? Sê asseblief hoekom.

Watter maande?	
Hoekom sê jy so?	

2.19 Is daar enige iets buite jou beheer wat kan veroorsaak dat jy nie op 'n dag 'n vis sal vang nie? Hoekom? Geen antwoord is verkeerd nie.

--

2.20 Wat sal jy die volgende noem? Jy mag **meer as een woord** neerskryf.

Gereedskap wat jy gebruik om visse mee te vang	
Iets om die visse mee te lok	
Baie visse op een slag vang	
Jou kinders/Iemand anders se kinders	
Iemand wat jy nie ken nie	
Enige alkoholiese drankie / enige drankie	
'n Dag wat jy nie visvang nie / 'n slegte dag vir visvang	
'n Plek waar jy kan ontspan na 'n lang dag	
Enige toestand van die see wat veroorsaak dat jy nie vis kan vang nie	
Slegte weer of weer wat jou verhoed om vis te vang	
'n Dag waar jy baie visse gevang het	
Plek/plekke waar jy die vis sal verkoop (indien jy jou vis verkoop)	
Die mense/personne wat jou vis koop (indien jy jou vis/se verkoop)	

2.21 Wat sal jy hierdie noem?

--

Bron: www.plettskiboatclub.co.za

2.22 Het jy al ooit seergekry terwyl jy visvang? Indien ja, vertel baie kortliks wat gebeur het, andersins gaan voort na die volgende afdeling:

--

2.23 Wie vang meer vis? Mans of vroue?

Mans	
Vroue	

2.24 Hoekom dink jy so? Geen antwoord is verkeerd nie.

--

Einde van die vraelys

3.1 Ek wil graag nog iets toevoeg of kommentaar lewer op die vraelys (merk die gepaste boksie):

Ja, graag	
Nee, dankie	

3.2 My kommentaar / voorstelle / opmerkings indien jy “ja” geantwoord het by 3.1)

Baie dankie vir die tyd en aandag wat jy hieraan bestee het. Dit word opreg waardeer. Indien jy bereid is om ook 'n onderhoud met die navorser te voer (al jou persoonlike besonderhede soos jou naam en kontakbesonderhede, bly privaat en sal geensins in die studie genoem word nie), gee asseblief jou besonderhede op die laaste bladsy hieronder. Andersins, totsiens en mooi loop!

Ek is bereid om 'n onderhoud met die navorser te voer en ek verstaan dat my naam en kontakbesonderhede aan geen derde partye gegee gaan word nie.

My kontakbesonderhede: _____

My e-posadres: _____

My telefoonnommer: _____